

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
14 päivänä helmikuuta 1990 *

Asiassa C-301/87,

Ranskan tasavalta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaispäälikkö Régis de Gouttes, saman ministeriön apulaisjohtaja Edwige Belliard ja avustavana asiamiehenä Catherine Colonna, prosessiosoite Luxemburgissa Ranskan suurlähetystö, 9 boulevard du Prince Henri,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään komission oikeudellinen pääneuvonantaja Jacques H. J. Bourgeois, komission oikeudellinen pääneuvonantaja Antonino Abate sekä komission oikeudellinen neuvonantaja Thomas F. Cusak, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Georgios Kremlis, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jota tukevat

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehinään S. J. Hay ja Richard Plender, QC, prosessiosoite Luxemburgissa Yhdistyneen kuningaskunnan suurlähetystö, 14 boulevard Roosevelt,

väliintulijana,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

jossa vaaditaan Ranskan hallituksen tekstiili- ja vaatetusalan sekä paperipohjaisten tuotteiden valmistajalle Boussac Saint Frèresille myöntämästä tuesta 15 päivänä heinäkuuta 1987 tehdyn komission päätöksen 87/585/ETY (EYVL L 352, s. 42) kumoamista,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti O. Due, jaostojen puheenjohtajat C. N. Kakkouris ja F. A. Schockweiler sekä tuomarit T. Koopmans, G. F. Mancini, F. Grévisse ja M. Díez de Velasco,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: J.-G. Giraud,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen ja 8.6.1989 pidetyn suullisen käsittelyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 4.10.1989 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ranskan tasavalta on nostanut ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 4.10.1987 ja jossa vaaditaan Ranskan hallituksen tekstiili- ja vaatetusalan sekä paperipohjaisten tuotteiden valmistajalle Boussac Saint Frèresille myöntämästä tuesta 15 päivänä heinäkuuta 1987 tehdyn komission päätöksen 87/585/ETY (EYVL L 352, s. 42) kumoamista.

- 2 Oikeudenkäyntiasiakirjoista käy ilmi, että Ranskan viranomaiset ovat myöntäneet kesäkuusta 1982 elokuuhun 1984 taloudellista tukea ranskalaiselle tekstiili- ja vaatetusalan sekä paperipohjaisia tuotteita valmistavalle Boussac Saint Frères -yritykselle (jäljempänä CBSF). Taloudellinen tuki annettiin hankkimalla omistusosuus Institut de développement industrielista (jäljempänä IDI); tämä pääoma siirrettiin sitten Société de participation et de restructuration industrielle -yritykselle (jäljempänä Sopari), joka sijoitti uutta pääomaa Boussac Saint Frères -yritykseen ja myönsi sille tekstiili- ja vaatusteollisuuden tukijärjestelmän nojalla korkotuettuja lainoja sekä alennuksia sosiaalimaksuihin.
- 3 Komission toistuvien kehotusten johdosta Ranskan hallitus tiedotti sille 22.3.1984 lähettämällään teleksillä ja 23.8.1984 päivätyllä kirjeellään CBSF:lle myönnetystä tuesta. Komissio totesi ensitarkastelun tuloksena, ettei maksetuista tuista ollut ilmoitettu sille etukäteen suunnitteluvaiheessa, ja se katsoi niiden näin ollen olevan lainvastaisia. Komissio arvioi myös, että kaikki nämä tuet olivat ETY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhteismarkkinoille soveltumattomia eivätkä vastanneet niitä edellytyksiä, joiden täyttyessä jotakin saman artiklan 3 kohdassa esitetystä poikkeuksista voidaan soveltaa.
- 4 Komissio aloitti ETY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätyn menettelyn 3.12.1984 päivätyllä kirjeellään ja vaati Ranskan hallitusta esittämään huomautuksensa.
- 5 Ranskan hallitus esitti huomautuksensa 4.2., 4.6. ja 11.10.1985, 5.2., 19.6. ja 21.7.1986, 27.3. ja 21.5.1987 päivätyillä kirjeillään sekä kolmessa – 18.10.1985, 14.5. ja 4.7.1986 – komission edustajien kanssa järjestetyssä kokouksessa.
- 6 Komissio teki tämän kanteen kohteena olevan päätöksen 87/585/ETY 15.7.1987. Päätöksessä todetaan, että myönnetyt taloudelliset tuet ovat perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhteismarkkinoille soveltumattomia, että ne ovat lainvastaisia, koska ne on myönnetty perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan määräysten vastaisesti, ja ettei niitä voida pitää perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan mukaisesti yhteismarkkinoille soveltuvina. Kyseisen päätöksen 2 artiklan mukaisesti osa tuista on perittävä takaisin, ja Ranskan hallituksen on ilmoitettava komissiolle tätä varten toteutetuista toimenpiteistä. Päätöksen johdanto-osan perustelukappaleissa komissio mainitsee lisäksi, että neljä muuta jäsenvaltiota, kuusi etujär-

jestöä ja yksi yksittäinen yritys ovat esittäneet sille huomautuksia kyseiseen päätökseen johtaneen menettelyn aikana.

- 7 Asian taustaa, asianosaisten esittämiä perusteita ja väitteitä sekä menettelyn kulkua koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä ainoastaan, jos se on tarpeen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.
- 8 Kanteensa tueksi Ranskan hallitus on esittänyt perusteina perustamissopimuksen 93 artiklassa esitettyjen menettelysääntöjen rikkomisen, kanteen kohteena olevan päätöksen perustelujen riittämättömyyden, perustamissopimuksen 92 artiklan virheellisen soveltamisen sekä yleisen suhteellisuusperiaatteen loukkaamisen.

A Ilmoittamatta jättämisen vaikutukset

- 9 Aluksi on tarkasteltava komission esiin tuomaa ongelmaa. Komissio arvioi, että koska yhteisöjen tuomioistuin on tunnustanut perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen selkeiden, sitovien ja yleistä järjestystä koskevien määräysten välittömän oikeusvaikutuksen, jo kyseisten määräysten noudattamatta jättäminen tekee kyseisistä tuista lainvastaisia. Tämä lainvastaisuus tekee tuen asiasisällön tarkastelun tarpeettomaksi ja antaa sille oikeuden määrätä tukien takaisin perimisestä. Tämän vuoksi komissio katsoo, ettei yhteisöjen tuomioistuimen pidä ottaa huomioon Ranskan hallituksen esittämiä, päätöksen sitä osaa koskevia perusteita, jossa komissio toteaa kyseiset tuet yhteensoveltumattomiksi perustamissopimuksen 92 artiklan kanssa.
- 10 Ranskan hallitus esittää, että perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa esitettyjen menettelysääntöjen mahdollisesta rikkomisesta ei sinänsä ole seurauksena se, että rahoitustoimenpiteet olisivat lainvastaista, eikä rikkomisen yksinään oikeuta perimään tukia takaisin. Sen mukaan komission olisi pitänyt joka tapauksessa suorittaa arvostelun kohteina olevien toimenpiteiden asiasisällön tarkastelu.
- 11 On huomattava, että näistä molemmista näkemyksestä aiheutuu huomattavia soveltamisvaikeuksia. Yhtäältä komission näkemys edellyttää yhteismarkkinoille soveltuvan tuen kieltämistä menettelymääräysten rikkomisen vuoksi. Toisaalta ei voida hyväksyä Ranskan hallituksen esittämää väitettä, jonka

mukaan komissiolla on – silloin kun on kyse tuesta, jonka jäsenvaltio on ottanut käyttöön tai jota se on muuttanut noudattamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrättyä menettelyä – ainoastaan samat oikeudet ja velvollisuudet kuin silloin kun on kyse sellaisesta tuesta, josta on lainmukaisesti ilmoitettu suunnitteluvaiheessa. Sellainen tulkinta kannustaisi nimittäin jäsenvaltiota olemaan noudattamatta kyseisen artiklan 3 kohtaa ja poistaisi kyseiseltä kohdalta sen tehokkaan vaikutuksen.

- 12 Näiden väitteiden perusteella ongelmaa on tarkasteltava erittelemällä komission ja jäsenvaltioiden valtaa ja vastuuta tukien käyttöön ottamisen tai muuttamisen yhteydessä.
- 13 Aluksi on todettava, että 92, 93 ja 94 artiklan määräyksissä, jotka kuuluvat perustamissopimuksen Valtiontuki-nimiseen 3 jaksoon, määrätään menettelyistä, joilla komissio voi käytettävissään olevien tietojen perusteella ratkaista, voidaanko arvostelun kohteena olevia rahoitustoimenpiteitä pitää kyseisissä artikloissa tarkoitettuna tukena.
- 14 On lisäksi todettava, ettei neuvosto ole vielä antanut perustamissopimuksen 94 artiklassa tarkoitettua perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan täytäntöönpanoasetusta.
- 15 Lisäksi on muistutettava yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 78/76, Steinike & Weinlig (Kok. 1977, s. 595) 22.3.1977 antaman tuomion mukaisesti perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa esitetty kieltä ei ole ehdoton, koska kyseisen artiklan 3 kohdassa annetaan komissiolle laaja harkintavalta tuen hyväksymiseen kyseisen artiklan 1 kohdan yleisestä kiellosta poiketen. Harkittaessa näissä tapauksissa valtion tuen soveltuvuutta tai soveltumattomuutta yhteismarkkinoille tulee esiin ongelmia, jotka edellyttävät monitahoisten ja nopeasti muuttuvien taloudellisten seikkojen ja olosuhteiden huomioon ottamista ja arviointia.
- 16 Tämän vuoksi perustamissopimuksen 93 artiklassa on määrätty erityismenettelystä sen mahdollistamiseksi, että komissio voi jatkuvasti tutkia ja valvoa tukia. Niitä uusia tukia, jotka jäsenvaltiot ovat aikeissa ottaa käyttöön, koskee menettely, jossa näistä tuista on ilmoitettava ennakolta, tai muussa tapauksessa niitä ei voida pitää sääntöjen mukaisesti käyttöön otettuina. Perustamissopimuksen 93 artiklalla, jossa määrätään komission suorittamasta jatkuvasta tutkinnasta ja valvonnasta, pyritään siihen, että tuen mahdollinen soveltumatt-

tomuus yhteismarkkinoille todetaan noudattaen asianmukaista menettelyä, jonka toteuttamisesta huolehtii komissio yhteisöjen tuomioistuimen valvonnassa.

- 17 Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi oikeuskäytännössään (katso yhdistetyt asiat 91/83 ja 127/83, Heineken, tuomio 9.10.1984, Kok. 1984, s. 3435) todennut, että perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan tarkoituksena on varmistaa, että komissiolla on tilaisuus tutkia riittävän aikaisessa vaiheessa ja yhteisöjen yleisen edun huomioon ottaen kaikki sellaiset hankkeet, joiden tarkoituksena on tukien käyttöönotto tai muuttaminen. Perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan viimeisellä virkkeellä pyritään turvaamaan se, että kyseisessä artiklassa käyttöön otettua valvontajärjestelmää, joka puolestaan on olennaisen tärkeä yhteismarkkinoiden toiminnan varmistamiseksi, todellisuudessa noudatetaan. Kyseisessä artiklassa määrätyn toteuttamiskiellon tarkoituksena on sen takaaminen, etteivät tukiohjelman vaikutukset toteudu ennen kuin komissiolla on ollut riittävästi aikaa tarkastella hanketta yksityiskohtaisesti ja aloittaa tarvittaessa kyseisen artiklan 2 kohdassa määrätty menettely.
- 18 Ollakseen tehokas edellä tarkasteltu järjestelmä edellyttää, että perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa esitettyjen sääntöjen rikkomisen estämiseksi voidaan toteuttaa toimenpiteitä ja että näistä toimenpiteistä voidaan jäsenvaltioiden oikeutettujen intressien suojelemiseksi nostaa kanne. Kyseisen järjestelmän yhteydessä turvaamistoimien toteuttaminen on kiistatta tarpeen silloin, kun tiettyjen jäsenvaltioiden tukitoimet ovat vahingollisia perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklassa käyttöön otetun järjestelmän kannalta.
- 19 Kun komissio on saanut tietoonsa, että tuki on otettu käyttöön tai sitä on muutettu tekemättä ilmoitusta, se voi, sen jälkeen kun se on antanut asianomaiselle jäsenvaltiolle tilaisuuden ilmaista näkemyksensä, väliaikaisella päätöksellä määrätä asianomaisen jäsenvaltion välittömästi lopettamaan tuen maksamisen tuen tutkimisen ajaksi ja toimittamaan komissiolle sen asettaman määräajan kuluessa kaikki asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen sen selvittämiseksi, onko tuki yhteismarkkinoille soveltuva.
- 20 Komissiolla on samanlainen valta antaa määräyksiä myös silloin, kun tuesta on ilmoitettu komissiolle, mutta kyseinen jäsenvaltio on odottamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätyn menettelyn päättymistä toteuttanut tuen kyseisen artiklan 3 kohdassa esitetyn kiellon vastaisesti.

- 21 Jos jäsenvaltio noudattaa täysimääräisesti komission määräystä, komission on perustamissopimuksen 93 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti tutkittava, onko tuki yhteismarkkinoille soveltuva.
- 22 Jos jäsenvaltio jättää komission määräyksestä huolimatta toimittamatta pyydetty tiedot, komissiolla on oikeus lopettaa menettely ja päättää käytettävissään olevien tietojen perusteella, onko tuki yhteismarkkinoille soveltuva. Tässä päätöksessä jäsenvaltio voidaan tarvittaessa velvoittaa perimään jo maksettu tuki takaisin.
- 23 Jos jäsenvaltio ei lopeta tuen maksamista, komissiolla on oikeus, samalla kun se jatkaa tuen asiasisällön tutkimista, saattaa asia suoraan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi sen vahvistamiseksi, että perustamissopimuksen määräyksiä on rikottu. Asian saattaminen yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi on perusteltua kiireellisyytensä vuoksi, koska määräyspäätös on tehty sen jälkeen kun jäsenvaltiolle on annettu tilaisuus esittää huomautuksensa ja siis oikeudenkäyntiä edeltävän kontradiktorisen menettelyn päätyttyä, kuten perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa määrätyn oikeuskeinon yhteydessä. Kyseinen oikeuskeino on ainoastaan eräs jäsenvaltion noudattamatta jättämistä koskevan kanteen muunnos, joka on erityisellä tavalla mukautettu niihin erityisongelmiin, joita valtiontuesta aiheutuu kilpailulle yhteismarkkinoilla.
- 24 Käsiteltävänä olevan asian osalta on kiistatonta, että komissio on – vaikka vain toissijaisesti – tarkastellut tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille. Kyseinen tarkastelu voi näin ollen olla oikeudenkäynnin kohteena.

B Menettelysääntöjen rikkominen

- 25 Tämän perusteen yhteydessä Ranskan hallitus esittää ensin, että komissio on loukannut yleistä oikeusvarmuuden periaatetta, koska se ei ole toiminut kohtuullisen määräajan kuluessa, jos otetaan huomioon, että Ranskan viranomaiset ovat riittävän aikaisessa vaiheessa toimittaneet komissiolle yksityiskohtaiset tiedot. Ranskan hallitus katsoo lisäksi, että käsiteltävänä olevassa asiassa on loukattu puolustautumisoikeuksia, koska komissio ei ilmoittanut sille kolmansien osapuolten perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisesti esittämistä huomautuksista.

- 26 Ensimmäisen väitteen osalta on ensin todettava, että oikeudenkäyntiasiakirjojen mukaan Ranskan viranomaiset ovat toimittaneet ensimmäiset, komission useaan otteeseen vaimat tiedot vasta sen jälkeen, kun suurin osa kyseisistä tuista oli jo maksettu. Näin ollen on kiistatonta, ettei komissiolle tiedotettu asiasta perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu tavoin riittävän aikaisessa vaiheessa, jotta se olisi voinut esittää huomautuksensa CBSF:lle maksettavia tukia koskevasta hankkeesta. Lisäksi Ranskan hallituksen maaliskuussa 1984 komissiolle toimittamat tiedot olivat hyvin puutteelliset. Se vahvisti vasta 23.8.1984, ja silloinkin puutteellisesti, IDI:n ja sitten Soparin osuuden CBSF:n pääomasta.
- 27 Näissä olosuhteissa komissio saattoi siten perustellusti myöntää itselleen kolme kuukautta harkinta- ja tarkastelu-aikaa 23.8.1984 alkaen ennen kuin antoi virallisen huomautuksen 3.12.1984. Lisäksi on todettava, että Ranskan hallitus korjasi ja täydensi useaan otteeseen osaa komissiolle toimittamistaan tiedoista. Vasta 27.3. ja 21.5.1987 päivätyillä kirjeillään se antoi komissiolle tarvittavat täsmennykset ja toimitti sille lopulliset tiedot, joiden perusteella komissio saattoi 15.7.1987 tehdä päätöksensä.
- 28 Vaikka Ranskan hallituksen ensimmäisen, 22.3.1984 päivätyn kirjeen ja 3.12.1984 annetun virallisen huomautuksen sekä kyseisen huomautuksen ja 15.7.1987 tehdyn päätöksen välillä kuluneet ajanjaksot olivat melko pitkiä, on todettava, että vasta 21.5.1987 alkaen komissiolla oli käytettävissään kaikki tarvittavat tiedot sen ratkaisemiseksi, olivatko tuet yhteismarkkinoille soveltuvia. Nämä olosuhteet huomioon ottaen on todettava, ettei komissio ole toiminnallaan loukannut yleistä oikeusvarmuuden periaatetta.
- 29 Toisen väitteen osalta, joka koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista, on korostettava, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti - katso asiassa 234/84, Belgian kuningaskunta vastaan komissio (Kok. 1986, s. 2263) ja asiassa 40/85, Belgian kuningaskunta vastaan komissio (Kok. 1986, s. 2321) 10.7.1986 annetut tuomiot sekä asiassa 259/85, Ranskan tasavalta vastaan komissio (Kok. 1987, s. 4393) 11.11.1987 annettu tuomio - puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen kaikissa sellaisissa menettelyissä, jotka on saatettu vireille tiettyä henkilöä vastaan ja joiden päätteeksi voidaan tehdä tälle henkilölle vastainen päätös, on yhteisön oikeuden perusperiaate, jota on noudatettava myös nimenomaisen sääntelyn puuttuessa.

- 30 Edellä mainituissa tuomioissa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut tämän periaatteen edellyttävän, että asianomaiselle jäsenvaltiolle annetaan tilaisuus esittää asianmukaisesti näkemyksensä sellaisista niiden kolmansien osapuolten, joita asia koskee perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisesti, esittämistä huomautuksista, jotka komissio aikoo ottaa päätöksensä perustaksi. Yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt, että jos jäsenvaltiolle ei ole varattu tilaisuutta esittää näkemystään näistä huomautuksista, komissio ei voi käyttää niitä päätöksessään kyseistä jäsenvaltiota vastaan.
- 31 Tällaisesta puolustautumisoikeuksien loukkaamisesta voi kuitenkin seurata päätöksen kumoaminen ainoastaan, jos menettely olisi voinut johtaa toisenlaiseen tulokseen ilman kyseistä menettelyvirhettä. Tässä yhteydessä on huomattava, että kyseisissä yhteisöjen tuomioistuimelle sen pyynnöstä toimitetuissa huomautuksissa ei ole mitään sellaista uutta tietoa, joka ei olisi jo ollut komission käytettävissä ja Ranskan hallituksen tiedossa. Näin ollen sillä, että Ranskan hallituksella ei ollut mahdollisuutta ottaa kantaa mainittuihin huomautuksiin, ei ollut vaikutusta hallinnollisen menettelyn tulokseen. Tämä väite on siis myös hylättävä.

C Päätöksen perustelut

- 32 Ranskan hallitus väittää, että kanteen kohteena olevan päätöksen perustelut ovat riittämättömät, toisaalta siksi, ettei niissä ole lainkaan esitetty arviota jo maksettujen tukien todellisesta vaikutuksesta kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ja toisaalta siksi, että ne vaikuttavat ristiriitaisilta tuotantolaitosten sulkemisen osalta. Ranskan hallitus arvostelee lisäksi päätöksen perusteluja esittämällä, että päätös perustuu CBSF:n markkinaosuuksien ja jäsenvaltioiden välisen kaupan epätarkkaan arvioon. Jälkimmäinen väite liittyy olennaiselta osin myös kyseisten taloudellisten tukien soveltuvuuteen yhteismarkkinoille, ja sitä on näin ollen tarkasteltava samanaikaisesti 92 artiklan määräysten rikkomiseen liittyvän perusteen kanssa.
- 33 Ensimmäinen väite on hylättävä. Jos komission olisi osoitettava päätöksessään jo myönnettyjen tukien todellinen vaikutus, se johtaisi niiden jäsenvaltioiden suosimiseen, jotka maksavat tukia noudattamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrättyä ilmoitusvelvollisuutta, niiden kustannuksella, jotka ilmoittavat tuesta suunnitteluvaiheessa. Tämän vuoksi ei ollut tarpeen sisällyttää kanteen kohteena olevan päätöksen perusteluihin ajankoh-
taista arviota ilmoitusta tekemättä käyttöön otettujen tukien vaikutuksista.

- 34 Toisen väitteen osalta on todettava, että Ranskan hallitus esittää erityisesti, että kanteen kohteena oleva päätös on ristiriitainen, koska siinä otetaan huomioon niiden tuotantolaitosten sulkemisesta aiheutuva kapasiteetin aleneminen, jotka oli hieman aiemmin siirretty muille valmistajille, mutta ei oteta huomioon kapasiteetin laskua itse CBSF:ssä.
- 35 Tältä osin on todettava, että päätöksen johdanto-osan perustelukappaleissa on kapasiteetin alenemista koskeva perusteellinen erittely. Aluksi komissio esittää, että tekstiili- ja vaatetusosalalla CBSF:n tuotanto on ollut hyvin hajanaista ja vaihtelevaa ja että yleisesti ottaen sen kapasiteetin muuttuminen kuvastaa vain yleistä suuntausta. Komissio lisää vielä, että tietyillä tekstiilialaan kuuluvilla aloilla, kuten pellava- ja puuvillakankaiden aloilla, jotka ovat CBSF:n kannalta hyvin merkityksellisiä, kysyntä on vähentynyt huomattavasti, niin että yritysten on koko yhteisössä täytynyt mukautua uuteen tilanteeseen. Lisäksi komissio katsoo, että tietyltä osin kapasiteetin aleneminen on seurausta vanhojen, ensimmäistä maailmansotaa edeltävältä ajalta peräisin olevien laitteiden käytöstä poistamisesta. Komissio huomauttaa myös, että on syytä suhteuttaa yrityksen kapasiteetin alenemista koskevat luvut sen tosiasialliseen liikevaihtoon (vuoden 1982 vakiohintoja soveltaen), ja että näin ollen tosiasiallinen aleneminen vaikuttaa paljon pienemmältä. Komissio esittää johtopäätöksensä, että jos otetaan huomioon, että kaksikymmentäseitsemän tuotantolaitosta on siirretty toisille valmistajille, jotka puolestaan valmistavat yhä tekstiiliä, ei voida osoittaa kotimaisen tuotannon varsinaisesti supistuneen. Lopuksi komissio huomauttaa, että vähän sen jälkeen kun kyseiset laitokset oli siirretty, kolmetoista niistä oli täytynyt sulkea ja niiden tekstiilintuotanto lakkauttaa kokonaan.
- 36 On syytä huomauttaa, että näiden yksityiskohtaisten huomautusten osalta Ranskan hallitus ei voi ainoastaan väittää päätöstä ristiriitaiseksi esittämättä muita perusteita kuin ne, joita komissio on jo tarkastellut käsiteltävänä olevan päätöksen johdanto-osan perustelukappaleissa. Tältä osin päätös on riittävän selkeä ja yksityiskohtainen, jotta Ranskan hallitus saa tietoonsa komission perustelut ja voi arvioida niitä, ja jotta yhteisöjen tuomioistuin voi varmistua siitä, että päätös on perusteltu. Näin ollen perusteluja koskeva väite on hylättävä.

D Perustamissopimuksen 92 artiklan soveltaminen

- 37 Ranskan hallitus katsoo ensisijaisesti, etteivät mainitut rahoitustoimenpiteet ole tukia ja etteivät ne vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai vääristä tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla tiettyjä yrityksiä. Toissijaisesti Ranskan hallitus katsoo, että tuet ovat perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan perusteella yhteismarkkinoille soveltuvia, ja että ne ovat komission vuosina 1971, 1977 ja 1984 antamien suuntaviivojen ja tiedonantojen mukaisia.
- 38 Pääasiallisen väitteensä tueksi Ranskan hallitus esittää ensin, että kyseiset pääomasijoitukset, korkotuetut lainat ja sosiaalimaksujen alennukset eivät ole tukia, koska ne on myönnetty CBSF:lle markkinatalouden ehtoilla ja koska ne myönnettiin samanaikaisesti yksityisten investointien kanssa. Ranskan viranomaiset päättivät myöntää taloudellista tukea CBSF:lle yhdessä yksityisten investoijien kanssa markkina-analyysin ja yrityksen arvioinnin perusteella, jotka mahdollistivat johtopäätöksen, jonka mukaan yrityksestä tulisi rakenneuudistuksen avulla kannattava kohtuullisen ajan kuluessa. Rakenneuudistuksen oli tarkoitus sisältää erityisesti liikakapasiteetin poistaminen, työvoiman vähentäminen, kannattamattoman tai epävarman toiminnan muuttaminen kannattavaksi, tuotannon rationalisointi ja tuottavuuden parantaminen.
- 39 Sen ratkaisemiseksi, voidaanko sellaisia toimenpiteitä pitää valtiontukena, on asianmukaista käyttää komission päätöksessään esittämää kriteeriä – jota Ranskan hallitus ei sitä paitsi ole kiistänyt – joka perustuu yrityksen mahdollisuuksiin saada kyseiset rahamäärät pääomamarkkinoilta.
- 40 Käsiteltävänä olevassa asiassa oikeudenkäyntiasiakirjoista käy ilmi, että toisaalta yrityksen taloudellinen tilanne vuonna 1981 ei antanut aihetta olettaa, että investoinnit osoittautuisivat kohtuullisen ajan kuluessa riittävän kannattaviksi, ja toisaalta ettei CBSF, ottaen huomioon sen riittämättömän omarahoitusmarginaalin, olisi kyennyt hankkimaan tarvittavia varoja pääomamarkkinoilta. Lisäksi on syytä todeta, että ensimmäiset yksityiset investoinnit, jotka olivat sitäpaitsi paljon pienempiä kuin julkiset pääomasijoitukset, suoritettiin vasta julkisten pääomasijoitusten jälkeen. Soparin CBSF:ään IDI:ltä tehdyn siirron jälkeen tekemiä pääomasijoituksia voidaan siis pitää perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena.

- 41 Korkotuettujen lainojen ja sosiaalimaksujen alennusten osalta tilanne on sama, koska myös ne vapauttavat CBSF:n sellaisista kustannuksista, jotka olisivat muuten kuluttaneet yrityksen rahavaroja, ja estivät siten markkinavoimien luonnollisen vaikutuksen.
- 42 Ranskan hallitus esittää lisäksi, etteivät kyseiset rahoitustoimenpiteet vaikuta kauppaan eivätkä vääristä tai uhkaa vääristää jäsenvaltioiden välistä kilpailua. Ranskan hallituksen mukaan CBSF:n markkinaosuus on alle 0,5 prosenttia Euroopan tekstiilimarkkinoista, jotka ovat noin 115 miljardia ecua; CBSF:n vienti on laskenut 33 prosenttia, eikä ole kasvanut vuosien 1982 ja 1986 välillä; komission ilmoittamiin lukuihin sisältyy se CBSF:n toiminta, joka ei ole saanut valtiontukea; niissä ei ole otettu huomioon pellava-alan suhdanteiden nousua vuosina 1983 ja 1984.
- 43 On syytä huomauttaa, että kanteen kohteena olevassa päätöksessä on eritelty kaikki nämä tekijät. Päätöksen perusteluissa on tarkasteltu Ranskan tekstiili- ja vaatetusalan markkinoita. Sen jälkeen kun päätöksessä todetaan, että Ranskan teollisuuden osuus kyseisillä aloilla on noin 20 prosenttia yhteismarkkinoiden arvonlisästä ja että se osallistuu hyvin aktiivisesti yhteisön sisäiseen kauppaan – noin 40 prosenttia kokonaistuotannosta viedään muihin jäsenvaltioihin – siinä ilmoitetaan, että CBSF on Ranskan kolmanneksi suurin tekstiili- ja vaatetusalan valmistaja; kyseisten alojen osuus on 56 prosenttia Ranskan liikevaihdosta, joka vuonna 1986 oli 4,7 miljardia Ranskan frangia. CBSF on yhteisön viidenneksi suurin valmistaja, ja se osallistuu yhteisön sisäiseen kauppaan viemällä 16 prosenttia tuotannostaan muihin jäsenvaltioihin ja 9 prosenttia kolmansiiin maihin. Komissio toteaa päätöksessään lisäksi, että arvioitaessa taloudellisen tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille on otettava huomioon se ajanjakso, jonka kuluessa tuki myönnettiin. Sen mukaan kyseisenä aikana, heinäkuusta 1982 vuoden 1984 loppuun, tekstiilin vienti muihin jäsenvaltioihin nousi 32 prosenttia, ja yli puolet CBSF:n liikevaihdosta saavutettiin tekstiili- ja vaatetusalalla.
- 44 Komissio huomauttaa päätöksensä perusteluissa lisäksi, että CBSF:n talouden kohentamiseen tarkoitettu tuki alensi CBSF:n kuluja, mikä oli etu sen kilpailijoihin nähden ja minkä on katsottava vaikuttaneen niihin. Alentaessaan niitä kustannuksia, jotka CBSF:lle olisivat muuten aiheutuneet yrityksen rationalisoinnista ja nykyaikaistamisesta, riidanalainen tuki on vaikuttanut jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristänyt tai uhannut vääristää kilpailua.

- 45 On todettava, että komission huomiot kokonaisuutena tarkastellen voivat oikeuttaa sen tuen lainvastaisuudesta tekemän johtopäätöksen. Tämän vuoksi väitteet, jotka koskevat tuen luonnetta ja sen soveltumattomuutta yhteismarkkinoille, samoin kuin väitteet, jotka koskevat päätöksen perusteluja, on hylättävä.
- 46 Toissijaisesti Ranskan hallitus pyytää yhteisöjen tuomioistuinta tarkastelemaan tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan perusteella. Se esittää, että CBSF:n elpymistä ei voida kiistää, ja että kyseinen tuki edesauttoi tätä kehitystä sekä CBSF:n teollisen toiminnan muuttamista perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla.
- 47 Lisäksi Ranskan hallitus katsoo, että CBSF:n saama tuki oli myönnetty sellaiselle alueelle, jossa vajaatyöllisyys on yhteisön keskiarvoon nähden vakava ongelma perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla.
- 48 Lopuksi Ranskan hallitus arvioi, että kyseinen tuki on niiden monien edellytysten mukainen, jotka on määrätty toisaalta komission esittämissä tekstiili- ja vaatetusteollisuudelle myönnettävää tukea koskevissa, kaikille jäsenvaltioille vuosina 1971 ja 1977 osoitetuissa suuntaviivoissa, ja toisaalta vuoden 1984 Ranskan tekstiili- ja vaatetusteollisuutta koskevassa tukijärjestelmässä.
- 49 Kantajan esittämiä väitteitä ei voida hyväksyä. On syytä muistuttaa, että perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan soveltamisalalla komissiolla on laaja harkintavalta, jonka käyttäminen edellyttää taloudellisten ja sosiaalisten kysymysten arviointeja, jotka on tehtävä yhteisön kannalta katsoen.
- 50 Tässä yhteydessä komissio saattoi ylittämättä harkintavaltansa rajoja arvioida, ettei CBSF:lle myönnettyyn tukeen voida soveltaa perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrättyä poikkeusta, jota sovelletaan sellaisten tukien eduksi, jotka on tarkoitettu helpottamaan tietyn toiminnan tai tiettyjen taloudellisten alueiden kehittämistä ja jotka eivät muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun vastaisella tavalla. Tuki vähensi CBSF:n kuluja ja heikensi siten muiden yhteisön valmistajien kilpailukykyä, minkä seurauksena ne olisivat voineet joutua vetäytymään markkinoilta, vaikka ne olivat siihen asti voineet ylläpitää toimintaansa omilla varoillaan rahoittamiensa rakenneuudistusten avulla sekä parantamalla tuottavuutta ja laatua.

- 51 Siltä osin kuin on kyse perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan soveltamista koskevasta väitteestä, on muistutettava, että komission on otettava huomioon kyseisten alueiden taloudellinen tilanne suhteessa koko yhteisön tilanteeseen. Komission ja väliintulijan esittämistä tilastoista, joita Ranskan hallitus ei ole kiistänyt, käy ilmi, että niillä alueilla, joilla CBSF:n tukea saaneet valmistuslaitokset sijaitsevat, elintaso ei ole epätavallisen alhainen eikä vajaatyöllisyys vakava ongelma.
- 52 Komission vuosina 1971 ja 1977 esittämiä tekstiilialaa koskevia suuntaviivoja koskevan väitteensä tueksi Ranskan hallitus esittää, että rahoitustoimenpiteet tekivät mahdolliseksi CBSF:n rakenneuudistuksen, joka sisälsi ensisijaisesti tuotantokapasiteetin ja työvoiman vähentämisen sekä toissijaisesti kannattamattoman tai epävarman tekstiilialan toiminnan muuttamisen toiseksi, kannattavaksi tekstiilitoiminnaksi ja tuottavuuden parantamisen käyttämällä kehittynyttä teknologiaa. Arvostelun kohteena olevat rahoitustoimenpiteet eivät siis Ranskan hallituksen mukaan pitäneet CBSF:n toimintaa yllä keino-tekoisesti, eikä niitä näin ollen voida pitää tervehdyttämistukina.
- 53 Tässä yhteydessä komissio katsoo, ettei CBSF:ssä toteutettu sellaista perustavanlaatuista uudelleenjärjestelyä, joka olisi mahdollistanut sen kilpailukyvyyn palautumisen yrityksen kokoa ja organisaatiota muuttamalla. Komission mukaan sen elinkyky ei ole yksityisten investointien seurausta, vaan arvostelun kohteena olevat rahoitustoimenpiteet ovat tervehdyttämistukia, joista ei ole määrätty tekstiilialaa koskevissa suuntaviivoissa.
- 54 Tässä yhteydessä on todettava, että komissio huomauttaa päätöksessään perustellusti toisaalta yhteisön tuotannon yleisestä laskusta tekstiili- ja vaatetusteollisuuden alalla kolmansien maiden kilpailusta aiheutuvien paineiden vuoksi, ja toisaalta alan kokonaistyövoiman supistumisesta 40 prosentilla vuosina 1975–1985. CBSF:n tuotannon lasku johtuu osittain markkinoiden yleisestä kehityksestä alalla, jolla kysyntä on huomattavasti laskenut. Toisaalta CBSF, sen sijaan että olisi toteuttanut rakenneuudistuksia, ainoastaan poisti käytöstä vanhoja, ensimmäistä maailmansotaa edeltävältä ajalta peräisin olevia laitteita ja nykyaikaisti tuotantolaitoksensa vasta myöhäisessä vaiheessa tekemällä korkean teknologian investointeja voidakseen ylläpitää laitostensa toimintaa ilman, että olisi toteuttanut sellaisia varsinaisia muutoksia, jotka olisivat palauttaneet sen jo useita vuosia aiemmin kadotetun kilpailukyvyyn. Arvostelun kohteena olevien rahoitustoimenpiteiden tarkoituksena oli pitää yllä CBSF:n toimintaa keino-tekoisesti yrityksen ollessa konkurssin partaalla. Ei ole perusteltua olettaa, että yritys lähitulevaisuudessa osoittautuisi elinvoi-

maiseksi ilman uutta tukea, ottaen huomioon erityisesti kyseisen alan ylikapasiteetti.

55 On lisäksi kiistatonta, etteivät kyseiset rahoitustoimenpiteet lyhyellä aikavälillä tarkastellen auttaneet CBSF:ää saavuttamaan kansainvälisillä tekstiilimarkkinoilla menestyksen takaavaa kilpailukykyä.

56 CBSF:lle myönnettyt tuet ovat myös vuonna 1984 sosiaalimaksujen alentamisen muodossa toteutetun Ranskan tekstiili- ja vaatetusteollisuuden tukijärjestelmän monien edellytysten vastaisia. Sen edellytyksen osalta, jonka mukaan tukea voitiin myöntää ainoastaan investointitarkoituksessa ja ainoastaan, jos yritys pystyi rahoittamaan vähintään 50 prosenttia investointikustannuksista omista varoistaan, on riittävää todeta, että oikeudenkäyntiasiakirjojen sisältämistä tiedoista – joita asianosaiset eivät ole kiistäneet – käy ilmi, että vuoteen 1986 asti myönnettyt tuet olivat suurempia kuin CBSF:n tekstiilialalla suorittamat investoinnit.

57 Päätöksessä esitettyjen tekstiili- ja vaatetusteollisuuden tilannetta yhteisössä ja Ranskassa, yhteisön sisäistä kauppaa ja CBSF:n väitettyä rakenneuudistusta koskevien tietojen perusteella on pääteltävä, ettei komissio ole ylittänyt harkintavaltansa rajoja arvioidessaan, ettei kyseisiin tukiin voitu soveltaa perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdassa esitettyjä poikkeuksia.

58 Näistä huomioista seuraa, että perustamissopimuksen 92 artiklan soveltamista koskeva peruste on hylättävä.

E Yleisen suhteellisuusperiaatteen rikkominen

59 Ranskan hallituksen mukaan kanteen kohteena oleva päätös loukkaa yleistä suhteellisuusperiaatetta toisaalta siksi, ettei siinä oteta huomioon CBSF:lle rakenneuudistuksesta aiheutuneita kustannuksia eikä sitä, että ilman CBSF:n elvyttämistä yritys olisi jouduttu lopettamaan, mikä olisi vaikuttanut huomattavalla tavalla velkoihin ja yhteiskuntaan, ja toisaalta siksi, että vaadittu takaisin periminen oli kyseisessä tilanteessa suhteeton seuraus kilpailua rajoittavaan vaikutukseen nähden.

60 Tämä peruste on hylättävä. Kuten komissio on esittänyt päätöksessään, myönnettyjen tukien ei voida katsoa johtaneen CBSF:n varsinaiseen rakenneuudistukseen. Toteuttamatta mitään perustavanlaatuista muutosta yritys

ainoastaan nykyaikaisti tuotantolaitoksiaan poistamalla täysin vanhentuneita koneita ja mukauttamalla tuotantotekniikkaansa ja -prosessejaan siihen teknologiseen kehitykseen, jota oli hyödynnetty muualla yhteisön tekstiiliteollisuudessa jo vuosien ajan. Päätöksen sisältämät työvoiman supistamista ja kapasiteetin laskua koskevat tiedot huomioon ottaen komissio saattoi arvioida, etteivät kyseiset tuet olleet rakenneuudistusinvestointeja, ja jättää päätöksessään väitetyistä rakenneuudistuksesta aiheutuneet kustannukset huomioon ottamatta.

- 61 Kuten komissio on esittänyt päätöksessään, yksityisiin yrityksiin siirretyistä yhteensä 4 730 hengen henkilöstöstä ja kahdestakymmenestäseitsemästä tuotantolaitoksesta kolmetoista tuotantolaitosta, joissa oli yhteensä 3 153 henkilön henkilöstö – toisin sanoen 66,66 prosenttia siirrettyjen työpaikkojen kokonaismäärästä – on suljettu, ja tekstiilivalmistus niissä lopetettu pysyvästi. Komissio katsoi näiden kolmetoista siirron helpottamiseksi maksetun tuen lakanneeksi. Vaatiessaan näin ollen tukien palauttamista ainoastaan 33 prosentin osalta komissio noudatti suhteellisuusperiaatetta.
- 62 Näin ollen myös viimeinen peruste on hylättävä.
- 63 Koska ainoatakaan Ranskan hallituksen esittämää perustetta ei voitu hyväksyä, kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

- 64 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Koska Ranskan tasavalta on hävinnyt asian, se on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut väliintulijan kulut mukaan lukien.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) **Kanne hylätään.**
- 2) **Ranskan tasavalta veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

	Due	Kakouris	Schockweiler
Koopmans	Mancini	Grévisse	Díez de Velasco

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä helmikuuta 1990.

J.-G. Giraud
kirjaaja

O. Due
presidentti